

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת חוקת תשפ"ו

+ ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחננו של מרן שליט"א

האם מותר ליהודי להשכיר דירתו לעובדים זרים גויים?

ובשו"ע כתבו 'בני אדם', ומשמע שהאיסור אינו תלוי בביתם אלא בבני אדם, וממילא אסור להשכיר דירה אחת לשלושה נכרים.

ב. מכנים ע"ז לביתו - נאמר בתורה (דברים ז, כז) 'ולא תביא תועבה אל ביתך', וא"כ קשה אין מותר להשכיר דירה לנכרי שמביא ע"ז לביתו, ונאמרו בזה ג' תירוצים:

א. ברמ"א כתב שהאידיא אינן מכניסים ע"ז בקבע, רק סמוך למיתתו. והקשה בש"ך (ס"ק יז) שהרי אנו רואים שהם מכניסים ע"ז בבתיהן בקבע, ואפשר שבזמן הרמ"א לא היו נוהגים להכניס ע"ז בבתיהם בקבע, ולכן כתב שהעיקר זה בגלל הטעם הנוסף להיתר, וכדלהלן.

ב. ששכירות דיונו כמכר, ונמצא שהגוי ששוכר את הבית מכנים לביתו, ולא לבית הישראלי. **ג.** בפסקי מהר"ם ריאקנטי (אות רכד) כתב שלכן מותר להשכיר בתים, שלא מקרי ביתך [ולא תביא אל ביתך] אלא בארץ ישראל. וכן הביא רב"ח בשם ראב"ן (סימן רצא) שאיסור 'לא תביא תועבה אל ביתך', הני מילי בארץ ישראל ובסוריא, שהיו ביתם מיוחד להם, ולא היה יד גוי באמצע, אבל אנו שנותנים מס לגויים מקרקעות שלנו, אינו מיוחד. ולכן בארץ ישראל יש להחמיר בזה יותר מאשר בחו"ל, וכמבואר בש"ך שם להקל בחו"ל, ומשמע שבארץ ישראל אין להקל בזה.

ויעוין בדרכי תשובה (ס"ק כז) שהביא מספר שולחן גבוה (ס"ק לג), שכתב: 'ראיתי פה שאלוניקי לשני בעלי בתים שהשכירו בתיהם לגויים וכו', אך לא עלת עליהם פה, שירדו מנכסיהם עד 'נורד ללחם ואין', ולכן שומר נפשו ירחק ממנו'.

ובספר רוח חיים (אות ב) הביאו, וכתב דמכאן תוכחת מגולה לכמה בעלי בתים שאינם נוהרים בזה, ומשכירין בתיהם לגויים וכו' והגוי מכנים ע"ז תדיר ומדליק נר לפני הע"ז, וכמו כן בכפרים יש להם גויים לשמור בתיהם וגונם לחרוש ולזרוע ולהשקות את הגנות ונותנים להם בית דירות.... ושומר נשו ירחק מהם, וגם אנוכי הצעיר ראיתי כי כל מי שעשה כאלה, לא נשאר הבית לעצמו, ותרד פלאות ומכרו הבית לאחרים, עכ"ל.

ג. ירידת ערך הדירה - שכן שעושה מעשה שעל ידי זה יש ירידת ערך הדירות בבניין, אפשר למנוע ממנו לעשות את המעשה, כי ירידת ערך הדירה נחשב לנזק.

וגדולה מזו כתב מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בהערות עמ"ס קידושין (דף נט ע"א), דאף דק"י"ל בשו"ע (יו"ד סימן רמה סעי' כב, ובחו"מ סימן קנו) דאחד מבני החצר שביקש ליעשות מלמד תינוקות אין שכניו יכולים למחות בידו, והיינו בלצורך מצוה, ולא איכפת לן מטירת השכנים, וצריכים לכוף עצמם בטירא דמצוה.

והעיר מו"ח זצ"ל דיש מקום לדון, דעד כאן לא שמענו אלא שאין להם זכות למחות על דבר שמטריד אותם, אבל במקום הפסד ממון לא שמענו דאין יכולים למחות, וא"כ כהיום כשיבוא אחד לפתוח בית תלמוד תורה ליד בנין מגורים שברירא מילתא שערך הדירות יורד מערכם, א"כ לכאורה יוכלו למחות דיש להם הפסד ממון, דלא שמענו שבהפסד ממון נמי אין יכולים למחות. ומה שהגמ' לא חששה דהא דיש הפסד ממון בבא להיות מלמד תינוקות, היינו דא בזמנא שהיה להם קרקע והיינו דירה, לא היו מוכרים אותו כלל וכלל, ואין עומד לכך, א"כ אין שם חשש הפסד ממון, אבל בזמנא שהדרך היא למכור קטן ולקנות גדול כפי הצורך, וזה הסדר הרגיל שמוכרים הדירה וקונים אחרת, ואח"כ מוכרים זה, א"כ יש כאן הפסד ממון, ויש כאן מקום לדון שיוכלו לעכב פתיחת ת"ת קבוע ליד ביתם או כל צורך מצוה אחרת, עכ"ד מו"ח זצ"ל.

ואם אמר כן מו"ח זצ"ל על פתיחת תלמוד תורה, קל וחומר על השכרת דירה לסודנים, שלא רק שאינו עושה מצוה, אלא גם עושה עבירה, שבוודאי שהשכנים יכולים לעכב עליו.

ד. ואהבת לרעך כמוך - טעם נוסף, שהרי נאמר בתורה 'ואהבת לרעך כמוך', ואמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, ואמרו במסכת שבת (דף לא ע"א) מה דעלך סני לחברך לא תעביד, והרי בוודאי שהיה עליו שנאו מאד אם היו מביאים לשכונתו שכנים סודנים, ובוודאי שלא היה מרוצה אם זה היה בבנין שלו, ובוודאי שלא בקומה שלו, ואין הוא לא מתחשב באחרים ועושה את מה שאינו רוצה שיעשו לו, ומה ששנאו עליו עושה לחבירו.

שאלה. אני גר בשכונה מתחרדת, השקענו הרבה כח ומאמץ כדי שזו תהיה שכונה של שומרי תורה ומצוות, ולסלק משם את כל הארצי-פרחי שהיו מסתובבים שם והטילו פחד על התושבים, ובפרט על נשים וילדים. כעת השכן שלי שיש לו דירה מולי, רוצה להשכיר את דירתו, ביקשתי ממנו שבטמם הוא משכיר את הדירה למישהו שישאל אותי, במטרה לשמור על צביון השכונה שכל כך עמלנו עליה.

והנה, לאחרונה אמר לי השכן, שעל הדירה שהוא שוכר הוא משלם 7,000 ₪ לחודש, ואילו על הדירה שהוא משכיר לא מוכנים לשלם לו יותר מ-5,500 ₪ לחודש, כך שהוא צריך להוסיף כל חודש 1,500 ₪. אחד המתוכננים שהתייעץ עמו, הציע לו להשכיר את הדירה ל'חברת כח אדם', והם מוכנים לשלם לו 7,000 ₪, ולכן הוא שוקל להשכיר להם את הדירה. **שאלתי** את שכני, מי גורר שם בפועל, והשיב לי שאינו יודע כרגע, אבל ככל הנראה מדובר בעובדים שאין להם דירות, והבנתי מיד שמדובר בעובדים זרים [סודנים], וזה גם הסיבה שהחברה מוכנה לשלם מחיר גבוה, כי אף אחד לא רוצה להשכיר להם דירות.

טענת השכן: וכי אתה אדם מן היישוב?! איזה שכנים אתה הולך להביא לנו?! אינני מדבר כבר על הפירצה הרוחנית של השכונה, אלא על הפחד הגשמי שיהיה לנו מהם, אתה בעצמך יודע איזה פחד יהיה לאשתי ולילדי לרדת לבד במדרגות כאשר עובדים סודנים עולים ויורדים שם, וכי אתה היית רוצה שאלו יהיו השכנים שלך?!

טענת המשכיר: אין לי ברירה, הרי נאמר 'חייך קודמים', והיות וחסר לי כל חודש 1,500 ₪ בכדי לכסות את דמי השכירות שלי, אם כן זו האופציה היחידה שאני מוכרח לעשות. בירדתי הלכתית ואין בזה שום בעיה להשכיר את הדירה לנכרים, ולכן אני מבין את הבעיה שלך, אבל מחמת חוסר ברירה הייתי חייב לבצע את הצעד הזה, כדי שלא יהיה לי פער תשלום כל חודש.

הצדק עם מי?

תשובה. אסור להשכיר את הדירה לנכרים, מכמה טעמים: **א.** בגלל שיש שם ג' נכרים, **ב.** הם מכניסים ע"ז לבתים, **ג.** זה גורם לירידת ערך הדירה, **ד.** עובר על ואהבת לרעך כמוך, ומאין דעלך סני לחברך לא תעביד.

מקורות וגימיקים

הנה נאמר בשו"ע (יו"ד סימן קנא סעי' ח-ט): אין מוכרים להם בתים ושדות בארץ ישראל, אבל משכירין להם בתים.... לא ימכור ולא ישכיר לג' עובדי כוכבים ביהודים, בשכונות היהודים. אבל לאחד או לשנים, מותר.... אף במקום שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לאוצר וכיו"ב, אבל לא לדירה, מפני שמכנים לתוכו עבודת כוכבים בקבע. וכתב הרמ"א, והאידיא נהגו להשכיר אף לדירה, כיון שאין נוהגים להכניס עבודת כוכבים בבתיהם.

ולכא' זה מקור ההיתר של אותו משכיר להשכיר את הדירה לנכרים, כיון שמדובר בדירה אחת, וגם שלמעשה התיר הרמ"א להשכיר לנכרים גם לדירה, כיון שכהיום אין מכניסים לדירה ע"ז.

אמנם נראה שמכמה טעמים אסור להשכיר כהיום דירה לנכרים בשכונת היהודים, ובפרט בשכונה של שומרי תורה ומצוות.

א. כיון שעושה שכונה של נכרים - בשו"ע לא נאמר שאסור להשכיר ג' דירות לנכרים, אלא שאסור להשכיר לג' נכרים, והטעם כתב הט"ז (סק"ז) דשואר יארע סכנה ליישראלים ע"י כך ח"ו, והיינו שג' גויים יכולים לתכנן דברים נגד השכנים.

ואמנם בסמ"ג (לאוין, סימן מוח) כתב דבגמ' בע"ז (דף כא ע"א) נאמר שמותר למכור לגויים בחו"ל בתים ושדות, אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשה שכונה, ואין שכונה פחותה מג' בתים, הלכך אסור ליישראל למכור להם ג' בתים זה לצד זה לשלושה גוים אם שום ישראל נשאר סמוך להם, דילמא הני תלתא גוים מייצגי עליה עצה רעה וקטלי ליה או מזקי ליה.

וכבר דם בביאורי המהרש"ל למה שינה מדבר הגמ', שבגמ' נאמר אין שכונה פחותה מג' בני אדם, ומשמע שגם בית אחד לג' בני אדם אסור להשכיר, ואילו הסמ"ג כתב שלושה בתים, והרמב"ם כתב סתם לשלושה, ולא פירט אם בני אדם או בתים. אולם למעשה בטור

והקשה בבית יוסף (או"ח סימן תלו) מאי שנא מבהמה שהיא לפנינו ואין צריך לבדוק את הי"ח טריפות אלא סומכים על החזקה, ותיירץ דשאני בהמה שהיא בחזקת כשרה משנולדה, אבל בית כל השנה בחזקת שאינו בדוק הוא. והפמ"ג עצמו תירץ בספרו 'ראש יוסף' (חולין דף יב ע"א), דשאני בית שבקל אפשר לשואלו, ולכן אין סומכין על רוב וחזקה, אבל בטריפות שהיא טריחה לבדוק, לכן סומכים על הרוב [וע"ש שדחה את תירוץ הפר"ח לחלק בין רוב לחזקה, שבית חזקתו בדוק, אבל בטריפות יש רוב].

ועכ"פ לכאורה בענינו זה תלוי במחלוקת הב"י והפמ"ג, שלדעת הב"י גם כשאפשר בקל לבדוק, אין צריך לבדוק, אמנם לדעת הפמ"ג אם אפשר בקל צריך לבדוק, וצ"ע בכל זה.

ויקחלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים (כ, י). נשאלנו ממנהל ת"ת שמעוניין לפטר את אחד המלמדים בכיתות, ואמנם הוא מלמד את החומר באופן נפלא ובעל כושר הסברה מיוחד, אך נוהג לכנות את תלמידיו בכינוי גנאי, וכגון אחד הילדים שנכשל כמה פעמים באיסור שקר, כינה אותו המלמד 'שקרן', וכן תלמיד אחר שנתפס בגניבה נוהג המלמד לכנותו 'גנב', ולתלמיד שהכה את חבריו קראו 'בריון', וטוען המנהל שכך לא יעשה, אולם המלמד הצטדק שכנויי הגנאי לא נאמרו לשווא, כי אמרם כלפי אלו שאכן חטאו באותם מעשים חמורים. ובא ושאל המנהל, האם קיימת עילה מספקת בכדי לפטר את המלמד ממשורתו.

והנה ידוע שנחלקו רבותינו בביאור חטאו של משה רבינו במי-מריבה, דהנה הרמב"ן (במדבר כ, ח) הביא בשם הרמב"ם שהחטא היה בכך שנטה משה רבינו לצד הרגונות באומרו לבני ישראל 'שמעו נא המורים', והרי מתנועותיו של משה ומדבריו היו העם למדים, והיו מקווים להגיע בהם אל הצלחות העוה"ז והעוה"ב, ואין יראה עליו הכעס, והוא מן הפעולות הרעות. והקשה הרמב"ן על פירושו, הלא משה רבינו חוזר ואומר לעם ישראל (דברים ט, כד) 'ממרים הייתם עם השם', ואם כבר חטא משה רבינו ונענש על מילים אלו, היאך חוזר על טעותו, אלא על כרחק שאין מדובר בדברי רגונות אלא בדברי תוכחה.

והנה בספר 'מדרשי התורה' לרבינו הקדוש שלמה אשתרוק זצוק"ל [שהיה אחד מרבותינו הראשונים, ונהרג בפרעות שהיו בברצלונה, ורבינו האברבנאל הרבה להביא מפירושו] ב'פ' חוקת מיישב קושיא זו, ומבאר שקיים הבדל בין כינוי התואר 'מורים' לבין תיאור המעשה 'ממרים', וז"ל: 'כשתיאור אותם משה במילת מורים, התואר הזה מורה שבכל ענייניהם הם סרבים [זהו אופיים ומהותם], אולם כאשר הוכיחם והזכיר להם מעשיהם, לא תארם במורים, אלא אמר כי היו ממורים ומקציפים פעמים רבות. והרי אינו דומה מי שקורא לחבירו גנב או גזלן, למי שאומר לו גזלת או גנבת, שאין הלשון מתארת אותו שכל מעשיו הגניבה והגזל, כי יעלילו בפעמים רבות ובמעשים מתמידים, עכ"ל. כלומר, 'גנב' או 'גזלן' הוא שם תואר המתאר את מהות האדם, אבל גנבת או גזלת הוא תיאור פעולה, ואינו מורה על המהות והחפצא של האיש, וזהו החילוק.

ולמדנו מדבריו, שדין התוכחה שהמחנך או ההורה מחוייב להוכיח את תלמידו או בנו, הוא רק לומר לו 'אתה עשית פעולה של גזל', או 'אתה אמרת דברי שקר' וכדומה, ועליך לתקן את מעשיך, אבל כאשר סגנון הפניה אליו הוא 'אתה גזלן' - 'אתה רשע' - 'אתה רע', מביאים אותו לכלל יאוש, ואז הוא אומר לעצמו, אם אני כזה, ובעצמותי אני אדם רע, מה אעשה, ואין שום תקווה לאחרית, כי במהותי אני רע. ועלינו לדעת כי תהום גדולה פעורה בין שני סגנונות דיבור אלו. ולאור זאת, יש מקום להצדיק את פיטורי המלמד, במידה ואינו מתקן את הנהגתו.

ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפני (יט, ג). הנה כתב השו"ע (יו"ד סימן לט ס"א) דאין צריך לבדוק אחר שום טריפות מן הסתם, חוץ מן הריאה צריך לבדוק בבהמה וחיה אם יש בה סירכא. וכתב הש"ך (סק"א) שהטעם הוא משום דרוב בהמות בחזקת כשרות הן. וכתב הפמ"ג דלא מיקרי אפשר לברורי בקל, דטורח גדול הוא לבדוק אחר כל י"ח טריפות ונקב משהו.

ובשושנת העמקים (סוף כלל טז) כתב, דגם ברוב או בחזקה, כל שאפשר לברר בקל מבררים, ורק כשיש טורח גדול בבדיקה, כגון בי"ח טריפות או סומכים על רובא וחזקה, ובריאיה כיון שבקלות אפשר לברר, צריך לבדוק. ובדרכי תשובה (יו"ד סימן לט סק"א) כתב בשם הפרי תואר שאם רוצה להחמיר על עצמו ולבדוק את כל הטריפות, לא מקרי מוסיף על דברי חכמים, שאין זה אלא כמוסיף גדרים וסייגים לטהרת נפשו.

ויש להסתפק, אם יפתחו מכות שיקוף [רנטגן] שבקל מעבירין את הבהמה במכונה, ויהיה אפשר לבדוק את כל הי"ח טריפות או חלק מהם, האם יהיה ראוי לבדוק אחר טריפות אלו, או שאין בזה עניין.

ובקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (גליון יט עמ' צ) כתבנו להוכיח, דהנה בתרגום יונתן בן עוזיאל כאן, על הפסוק 'ונתתם אותה אל אלעזר הכהן', תרגם 'ויבדיקנה בתמני סרי טריפין', ונתקשו המפרשים שהיא נגד גמרא מפורשת, שהרי בחולין (דף יא ע"א) אמר' מניין למדים שהולכים אחר הרוב, ואחד התירוצים הוא דילפינן כן מפרה אדומה דאמר רחמנא 'ושחט' - 'ורשר', מה שחיתתה כשהיא שלימה אף שריפתה כשהיא שלימה, ומקשינן דליחוש דלמא טריפה היא, אלא לאו משום דאמרין זיל בתר רובא, וא"כ איך יכלו לבדוק בי"ח טריפות, הרי צריך לשורפה כשהיא שלימה [וע"ע בשו"ת הר צבי (או"ח ח"ב סימן מה) מה שתיירץ בזה].

ובשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סימן לט סק"ח) כתב ליישב עפ"מ שכתבו התוס' בשבת (דף כב ע"ב, ד"ה וכו'), דברייטא דמלאכת המשכן מובא, שבכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, היה מסתכל בטפח [בחבית מבחוץ] ורואה בו ויודע מה בתוכה, יע"ש. כלומר, שגם הדברים המכוסים, היו גלויים לפנייהם על ידי עמוד הענן. ועפ"י ינחא, שבפרה הראשונה היו יכולים לבדוק את כל הטריפות [כמו בצילום רנטגן] ולראות אם יש איזה טריפה מהי"ח טריפות. ומה שהגמ' כתבה להביא ראייה מפרה אדומה, היינו משאר הפרות שעשו לאחר מכן, ששם אי אפשר לבדוק, וע"כ שצריך לסמוך על הרוב.

ועכ"פ לכאן משמע מזה, דכאפשר בקל לבדוק את כל הי"ח טריפות ע"י מכות שיקוף, כך צריך לעשות. אמנם בר"ן (חולין דף ג ע"ב) משמע דבשאר טריפות אפילו לכתחילה אינו צריך לבדוק, וגם כשאפשר לבדוק, אין צריך בדיקה.

אך הנה י"ל בזה, שהנה מקור דברי הפמ"ג שכל שאפשר לברר בקל, צריך לברר, הוא מסוגיית הגמ' בפסחים (דף ד ע"א) בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק, המשכיר בית לחברו ב"ד, חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק, ומקשה הגמ' למאי נפ"מ לשייליה, כלומר שישאלו את המשכיר. וכתב שם הר"ן (ד"ה גרסינן) כלומר שאם המשכיר נמצא לפנינו אפי' אם הבית בחזקתו בדוק, צריך לשאול אותו ואין סומכים על החזקה, שגם במקום חזקה, אם אפשר לברר, צריך לברר [וראה בשו"ע (או"ח סימן ח ס"ט) שקודם שיכרך על הציצית, יעין בחוטי הציצית אם הם כשרים כדי שלא יכרך לבטלה, וכ' בביאור הגר"א שהמקור לזה הוא מהר"ן הנ"ל, דאע"ג דיש לחוטים חזקת כשרות, דהא אתמול היו כשרים, מ"מ צריך לברר ולעייין יום יום, דהיינו דאפשר לברר מבררין, וע"ש בנו"כ].

אחורה נא חידה

כיצד יתכן שהסוחט ענבים לתוך כוס ריקנית בשבת, ובכל זאת לא יעבור על איסור תורה?
(התשובה לחידה, אי"ה בגליון הבא, החידה מאת ידידנו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגליון פ' קרח: כיצד יתכן שאסור לעשות בשבת מחיצה של י' טפחים, אבל יותר מעשרה טפחים יהיה מותר לעשות?

תשובה. נר הנמצא בחדר, וגובהו מהרצפה י"א טפחים, אסור לעשות בפניו מחיצה של עשרה ולהאפיל טליתו, משום שע"י המחיצה הותר לו התשמיש, ונמצא שהוא מחיצה המתרת, דכעת אחרי המחיצה מהני האפלת הטלית. אולם אם הנר נמוך מעשרה, ועושה מחיצה פחות מעשרה, דהמחיצה הוא רק כיסוי, מותר לעשותו בשבת [משנ"ב (סימן שטו סק"י)]. ולפי"ז אם הנר גבוה י"א טפחים, ויעשה מחיצה י' טפחים, הרי עשה מחיצה המתרת ואסור, אולם אם עושה מחיצה שגובהה י"א טפחים והיא מכסה את הנר, מהני מדין כיסוי ולא מהלכות מחיצה, נמצא שאין כאן מחיצה המתרת [ויע"ש במשנ"ב שיש מפקפקים ע"כ, ורק בשעת הדחק אפשר להתיר, וע"ע בחזו"א (סימן נב סק"ד)].

תשובה לחידה מגליון פ' שלח: מתי אדם זי צם במקום חתן ביום חופתו?

תשובה. המקדש בתו קטנה, הכלה עצמה לא צמה, אך אביה צם מחמתה, כמבואר בבית שמואל (אה"ע סימן סא סק"י). דהנה הרמ"א שם כתב שנהגו להחתן והכלה מתעניין ביום חופתו, וכתב הב"ש בשם מהר"ם מינץ ב' טעמים. א. דהוא יום סליחה ידידו ונחמל עונותיהם. ב. שמא ישתכרו ולא יהיה דעתם מיושבת. וא"כ לפי טעם ראשון במקדש בתו קטנה א"צ כלל להתענות, דהכלה קטנה ופטורה ואצל האב אי"ז יוה"כ, אך לטעם השני צריך להתענות. [ולפי"ז המקדש ע"י שליח אין החתן מתענה, משום דאי"ז יום סליחה עבורו, דרך יום החופה הוא יום כפרה (פמ"ג אש"א סימן תקעג), אולם השליח מתענה דלטעם ב' יש חשש שמא ישתכר].

ברכת מזל טבא וגריא יאיר

נשגב קמיה מחותנו של מרן רבינו שליט"א

הנאמן רבי ראובן מלץ שליט"א

מראשי ישיבת 'זכרון מאיר' בעיר ירושלים

לרגל אירוסין בנו היקר, מתלמידי רבינו, החתן הבה"ח יהושע נ"ו

מבכירי ישיבת 'בית מדרש עליון'

עב"ג הכלה בת הנאמן רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א

ראש ישיבת 'תפארת ישראל' באר"ק

ונבדת מרא דבולה תלמודא הנאמן הגדול רבי מיכל זלבר שליט"א

יה"ר שיבנו בית נאמן בישראל, ויראו דורות ישרים מבורכים, בניין עדי עד!

מערכת דברי חמד

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתענגים מדי יום

סממן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בחלוקת שבת ועוד,

בין שיש יצחק, 03-3150582

לעדכונים על חדשות ושיעורים, וכן על מקומות של רבינו

בשבת הקרובה בקו 'דברי חמד' 079-6077-468

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים סממן שליט"א,

ניתן לדרוש במייל a0527642209@gmail.com

ובפלאפון הנ"ל, או בכתיבת מייל 3126877@gmail.com

ובפלאפון 0533126877.